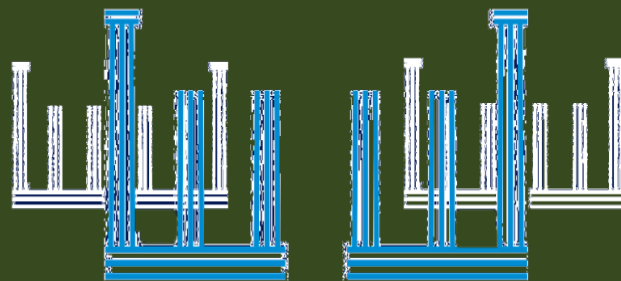

SUOMEN ATEENAN-INSTITUUTIN SÄÄTIÖ sr

INSTITUUTIN JA SÄÄTIÖN TOIMINTAKERTOMUS

2023

Petra Pakkanen

Kontribuutiot: Antti Lampinen, Tiina Purola

SISÄLLYS

1. Johdanto	1
Säätiön tarkoitus ja instituutti	1
Yhteenvedo toiminnasta ja tutkimuksesta	1
Arvio tulevasta kehityksestä	2
Henkilökunta	2
Kiinteistöt ja toimitilat	3
2. Toiminta	4
Tutkimushankkeet	4
Arkeologiset projektit	4
Arakhamitain Agia Paraskevin projekti	4
Photiken projekti	4
Rethymnon Hilly Countryside Archaeological Project (ReHCAP)	5
Melitaia	5
Kolmiulotteisen dokumentoinnin kehittämisohjelma	6
Muut tutkimushankkeet	6
Nahka-hanke	6
Filhellenismi-hanke	6
Tieteellinen ja yhteiskunnallinen toiminta: julkaisut, luennot, tapahtumat	7
Julkaisutoiminta	7
Yleisötapahtumat: Kollokviot, seminaarit ja yleisöluennot	7
Kulttuuritapahtumat ja TelepART-liikkuvuustukiohjelma	9
Henkilökunnan tieteellinen ja yleistajuinen toiminta	9
Tieteellinen toiminta	9
Opetus, koulutus ja kurssit	12
Pohjoismainen kirjasto	13
Viestintä	
Näkyvyys mediassa	13
Www-sivut ja sosiaalinen media	14
Suhdeverkostot	15
Tiedeinstituutit ja instituuttiverkosto	16
Tukidelegaatio	16
Vierailut Instituutissa	16
3. Talous	16
4. Säätiön hallinto: hallitus ja toiminta	17
5. Lähipiiriselvitys	17

LIITE: Julkaisusarjan vaihtosuhteet

1. Johdanto

Säätiön tarkoitus ja Instituutti

Suomen Ateenan-instituutti (jatkossa instituutti) on Suomen Ateenan-instituutin säätiön (jatkossa säätiö) ylläpitämä tiedeinstituutti, jonka toimintaperiaate on todettu säätiön säännöissä: ”Säätiön tarkoituksena on tukea ja edistää tieteellistä Kreikkaan liittyvää tutkimusta sekä taiteita. Säätiö toteuttaa tarkoitustaan perustamalla ja ylläpitämällä Suomen Ateenan-instituuttia näin edistäen Kreikassa suoritettavaa tieteellistä ja taiteellista työtä.” Tämä toimintakertomus on säätiön ja instituutin yhteinen, koska säätiön tehtävänä on instituutin ylläpito. Säätiön hallinto on kerrottu luvussa 4.

Yhteenveto toiminnasta ja tutkimuksesta

Suomen Ateenan-instituutin tieteellinen toiminta kattaa Kreikkaan liittyvän tutkimuksen esihistoriasta nykypäivään. Kreikassa toimivan tieteellisen instituutin perustoimintaan kuuluvat arkeologiset kenttätyöprojektit. Jokaisella Kreikassa toimivalla ulkomaisella instituutilla on oikeus yhteensä kuuteen samanaikaisesti toimivaan arkeologiseen projektiin Kreikassa. Näistä korkeintaan kolme voi olla omia projekteja, muuten niiden on oltava yhteistyöprojekteja kreikkalaisen arkeologisen hallinnon paikallisyksiköiden (eforiat) kanssa.

Vuoden 2023 aikana instituutin toiminnan kulmakivinä olivat kansainvälinen yhteistyö tutkimustyössä, opetus- ja harjoittelutoiminnan kehittäminen sekä toiminnan saavutettavuuden ja hallinnon sujuvuuden lisääminen verkkoympäristön tarjoamia mahdollisuuksia käyttäen. Instituutin tilaisuuksista taltioidun ääni- ja kuvamateriaalin editointiin ja julkaisemiseen kiinnitettiin erityistä huomiota. Instituutin tieteellisen ja kulttuuritoiminnan saavutettavuus ja näkyvyys kohentuivat siten entisestään vuoden 2023 aikana. Vuoden aikana järjestettiin yhteensä yhdeksän yleisötapahtumaa, jotka toteutettiin joko live-tilaisuuksina tai hybridimuotoisina. Neljä näistä oli kansainvälistä konferensseja tai kollokviota yhteensä kymmenen kansainvälisen tutkimusinstituution kanssa. Instituutilla on viisi käynnissä olevaa arkeologista kenttätyöprojektiä, joista neljässä suoritettiin kenttätyötä vuoden 2023 aikana. Arkeologisen toiminnan integrointia paikallisen väestön kanssa ja siitä tiedottamista pidettiin tärkeänä etenkin uusimmassa arkeologisessa projektissa (ks. s. 13), ja positiivisten tulosten vuoksi tätä tullaan jatkamaan mahdollisuuksien mukaan kaikkien kenttätyöprojektien kohdalla. Filhellenismiin liittyvä tutkimushanke saatiin vuoden aikana päätökseen ja antiikin Kreikan nahanvalmistukseen ja nahkaan liittyvä tutkimusprojekti edistyi suunnitelmien mukaisesti. Molempien kohdalla tehtiin yhteistyötä alan oppilaitosten ja asiantuntijoiden kanssa kansainvälisesti ja kotimaassa. Instituutin vuonna 2022 lanseeratun elektronisen julkaisusarjan *Grifos. Electronic Publications of the Finnish Institute at Athens* toinen volyyymi ilmestyi vuoden lopulla (ks. s. 7). Yhteistyö Suomen Kreikan suurlähetystön kanssa oli vuoden aikana tiivistä ja positiivista. Instituutin perinteinen antiikintutkimuksen johdantokurssi järjestettiin syys–lokakuussa ja viikon mittainen opettajien jatkokoulutuskurssi kesäkuussa. Instituutti osallistui tieteen yleistajuistamiseen ja yhteiskunnalliseen keskusteluun edustamiensa tieteenalojen näkökulmasta.

Instituutin Koroneos-talon asuntolassa oli vuoden aikana paljon asukkaita ja sekä taitelija- että kirjailijaresidenssit olivat käytössä lähes tauotta joulukuun rauhallisempaan vaiheeseen saakka. Instituutin kiinteistöjä ylläpidettiin ja niissä suoritettiin rakenteellisia korjauksia, ajanmukaistettiin kommunikaatioteknologiaa, turvallisuusjärjestelmiä ja kohennettiin sisustusta käytettävissä olevien taloudellisten resurssien sallimissa rajoissa. Vuoden aikana valmistauduttiin instituutirakennuksen ja asuntolan peruskorjaukseen, jonka ensimmäisen vaiheen Ulkoministeriön rakennusyksikkö on suunnitellut alkavaksi vuonna 2024.

Vuotta 2023 leimasivat instituutin henkilöstössä ja henkilöstörakenteessa tapahtuneet muutokset eläköitymisten ja toimikausien päättymisten vuoksi (ks. ss. 2–3). Instituutin akateeminen henkilökunta teki vuoden aikana hallinnollisten ja edustustehtävien lisäksi tutkimustyötä, piti esitelmiä Kreikassa ja sen ulkopuolella, kirjoitti vertaisarvioituja ja yleistajuisia artikkeleita, kirja-arvosteluita, opetti opiskelijakursseilla ja suoritti käännöstyötä. Kreikasta palkattu henkilökunta osallistui hallinnollisten ja kiinteistöhoitoon liittyvien tehtävien lisäksi arkeologiseen kenttätyöhön, opetti intensiivisesti nykykreikkaa harjoittelijoille, suoritti käännöstyötä ja osallistui instituutin valtionavun ulkopuoliseen varainhankintaan. Vuoden 2023 aikana instituutissa oli ennätysmäärä harjoittelijoita, yhteensä yhdeksän harjoittelijaa ja 20 kansainvälistä harjoittelukuukautta (ks. s. 3).

Vuoden 2023 tieteellinen toiminta, instituutin tarjoama opetus ja kulttuurin alaan luettava toiminta muodostivat yhdessä monipuolisen ja kattavan kokonaisuuden, joka toteutettiin paikan päällä ja verkkoympäristössä. Suurin osa instituutin tilaisuuksista toteutettiin yhteistyössä muiden kansainvälisten tiedeinstituutioiden kanssa, joten aktiivinen osallistuminen tiedekentän dialogiin, kansainvälisyys ja instituutin näkyvyys on entisestään lisääntynyt.

Arvio tulevasta kehityksestä

Instituutin tulevaisuuteen vaikuttaa edustamiemme tieteenalojen rahoituksen epävarmuus. Tämän lisäksi etenkin antiikintutkimuksen tulevaisuuden näkymät varsinkin kotimaisessa yliopistokentässä ovat huolestuttavia. On tullut selväksi, että alan kaventuessa Suomessa kasvaa instituutin merkitys huomattavasti etenkin antiikintutkimuksen opetuksessa; yhdessä Suomen Rooman-instituutin (IRF) kanssa tulemme olemaan instituutiot, joiden vastuu yliopistollisesta antiikintutkimuksen perusopetuksesta entisestään kasvaa. Tämä tuo mukanaan vastuun ja työmäärän kasvun lisäksi toisaalta myös toiminnan dynamisoitumista. Jotta voisimme taata tieteenalojemme jatkumisen, meidän on myös itse suhtauduttava vakavasti kehittymiseen, uudistumiseen ja uusien toimintatapojen luovaan kokeilemiseen kunnioittaen myös aiemmin luotuja perusrakenteita. Arkeologiset kenttätyöt ovat jatkossakin instituutin toiminnassa keskeisellä sijalla. Niissä kehitetään teknologian käyttöä, painotetaan koulutusta, kansainvälistymistä ja julkaisu-toiminnan saavutettavuutta. Muiden tutkimushankkeiden kohdalla edistetään verkostoitumista ja järjestetään edelleen uudenlaisia tieteellisiä tapaamisia yleisötilaisuuksineen. Antiikintutkimuksen kansainvälistä luonnetta on syytä jatkossa korostaa, sillä tieteenalan resurssien kaventuessa Euroopassa ja myös sen ulkopuolella ylikansalliset suuret tutkimusprojektit tulevat tarjoamaan entistä tärkeämpiä mahdollisuuksia myös suomalaiselle antiikintutkimukselle, jota instituutin puitteissa on myös tulevaisuudessa mahdollisuus tehdä ja edistää.

Nykykreikan kielen hyvän tason osaajien määrä Suomessa supistuu. Instituutin näkökulmasta kreikan kielitaidon takaaminen on tärkeää. Tätä tavoitetta tuetaan järjestämällä intensiivinen kielen perusopetus harjoittelijoille henkilökunnan omalla opetuspanoksella tai tarjoamalla mahdollisuus kielio-pintoihin myös muualla, opiskelijan niin halutessa. Instituutissa järjestetty, Maria Gourdouban antama kielenopetus on saanut positiivista palautetta ja sen tulokset ovat alkaneet näkyä. Avoimen tieteen periaatteita edistetään suunnitelmallisesti sekä tutkimusaineistoissa että julkaisuissa. Vuoden lopulla jatkettiin tauon jälkeen instituutin PMFIA-sarjan volyymien digitoimista elektronisesti saataville edition.fi -alustalle, jossa julkaistaan myös instituutin toista, elektronista julkaisusarjaa. Kaikille arkeologisille projekteille on tarkoitus saada käyttöön tutkimusaineistolle soveltuva digitaalinen, paikalliset rajoitukset huomioiva ja osittain avoin tallennusratkaisu, jollainen luotiin uuden Melitaia-projektin tutkimusdataalle projektin alusta alkaen. Konkreettista yhteistyötä Suomen Välimeren piirissä toimivien tiedeinstituuttien, kotimaisten ja ulkomaisten tutkimuslaitosten, Suomen Kreikan suurlähetystön ja muiden toimijoiden kanssa jatketaan viestinnässä, tutkimuksessa, opetuksessa ja kulttuuritoiminnassa. Suomen ulkomailla toimivien tiede- ja kulttuuri-instituuttien verkosto (SKTI) on tärkeä yhteyskanava viestinnän lisäksi myös rahoitusta koskeissa kysymyksissä. Vuorovaikutusta tieteen ja taiteen tekijöiden välillä pyritään edistämään poikkitieteellisissä, tieteen ja taiteen rajoja yhdistävissä hankkeissa ja residenssitoimintaa kehittämällä. Varainhankintaa kehitetään edelleen varautuen aiempaa epävarmempaan taloustilanteeseen.

Henkilökunta

Säätiössä työskenteli vuoden 2023 aikana yhdeksän työntekijää, joista kahdeksan Ateenassa (6,6 henkilötyövuotta) ja yksi Helsingissä (0,6 henkilötyövuotta). Johtajana jatkoi FT Petra Pakkanen ja tutkijaopettajana FT Antti Lampinen 31.8. saakka. Hänen seuraajakseen nimitettiin VTT Lassi Jakola, joka aloitti tehtävässä 1.11. 2023 kolmen kuukauden mittaisen vanhempainvapaansa jälkeen; tuona aikana Antti Lampinen jatkoi toimen hoitoa varsinaisen toimikautensa päätyttyä. Suomessa säätiön asiamiehen tehtävässä jatkoi FL Tiina Purola. Instituutin rakennusten kiinteistöhoitajana jatkoi Joakim Stavropoulos. Vuoden 2023 aikana toimeenpantiin vuoden 2022 aikana aloitettu henkilöstön rakennetta koskeva uudistus, jossa asuntolanhoitajan ja toimistonhoitajan osa-aikaiset toimet yhdistettiin kokoaikaiseksi koordinaattorin toimeksi toimistonhoitaja Maria Martzoukoun jäätyä eläkkelle 30.3.2023. BA Vasiliki Katsantoni aloitti uuteen toimeen kuuluvat asuntolan hoitoon liittyvät tehtävät jo edellisvuoden puolella ja sai helmi–maaliskuun aikana 2023 kahden kuukauden perehdytysjakson instituutin hallintoon liittyviin tehtäviin työskennellen samanaikaisesti työtehtäviä aiemmin hoitaneen Maria Martzoukoun kanssa. Tutkimus- ja toimistoapulaisen BA Maria Gourdouban työnkuva ja -aika laajentuivat henkilöstöuudistuksen myötä, ja hän hoiti vuoden aikana myös osan aiemman toimiston-

Instituutin henkilökunta huhtikuussa 2023: Joakim Stavropoulos (vas.), Kamila Kiriakis, Petra Pakkanen, Andrea Nyholm, Vasiliki Katsantoni, Maria Gourdouba, Antti Lampinen ja Rehema Mutimbwa (Julie). Kuva Joakim Stavropoulos

Henkilöstömuutokset 2023. Vasemmalla tutkijaopettajan vaihdos: Lassi Jakola (vas.) ja Antti Lampinen; keskellä koordinaattori Vasiliki Katsantoni ja tutkimus- ja toimistoavustaja Maria Gourdouba; oikealla kiinteistöjen siistijät Kamila Kiriakis ja Rehema Mutimbwa (Julie). Kuvat Henna Siponen ja Petra Pakkanen

hoitajan hallinnollisista tehtävistä. Kiinteistöjen siistijöiden työtehtävien rakenne uudistettiin niin ikään vuonna 2023: siistiä Kamila Kiriakiksen helmikuun alkuun saakka jatkuneen sairauslomana sijaisena toimi Rehema Mutimbwa, joka nimitettiin toistaiseksi vakinaiseen osa-aikaiseen työsuhteeseen Kiriakiksen palattua sairauslomalta siistijän toimeen, josta Kiriakiksen toiveesta hänen viikkotuntimääräänsä pienennettiin huomattavasti. Instituutissa työskenteli vuoden 2023 aikana kahdeksan korkeakouluharjoittelijaa (yhteensä 20 harjoittelijakuukautta): EDUFI-harjoittelijat Suvi Jokinen (Joensuun yliopisto) tammi–helmikuu, Andrea Nyholm (Tukholman yliopisto) maalisi–heinäkuu, Henna Ala-Lehtimäki (Helsingin yliopisto) syys–joulukuu, ja Erasmus+ -harjoitteluluohjelman Annika Kivimäki (Turun yliopisto) tammi–huhtikuu, Hanna Siponen (Paris, Sorbonne I) huhti–heinäkuu; Janne Kurvi (Turun yliopisto), Aster Niemelä (Turun yliopisto) ja Lina Evemång-Viklund (Tukholman yliopisto) osallistivat arkeologiseen kenttätööhön sekä kenttäkauden esi- ja jälkitöihin kahden kuukauden harjoittelujakson aikana kesä–elokuussa kansainvälisen Erasmus+ -harjoitteluluohjelman kautta. Kolme harjoittelijaa sai koko harjoittelujakson mittaisen nykykreikan intensiivisen peruskurssiopetuksen instituutissa Maria Gourdouban opetuksessa ja yksi instituutin kustantaman tuntiperusteisen yksityisopetuksen. Harjoittelijoille tarjottiin asuminen asuntolassa kustannuksitta. Instituutin teknisenä asiantuntijana ja IT-avustajana toimi ulkopuolisella ostopalvelusopimuksella palkattu Andreas Koukopoulos kesäkuun loppuun saakka.

Henkilöstön hyvinvointiin kiinnitettiin vuoden aikana huomiota vaiheessa, jolloin instituutissa tapahtui merkittäviä henkilöstöuudistuksia. Instituutissa, sen puutarhassa ja paikallisissa tavernoissa järjestettiin tilaisuuksia henkilökunnalle vuodenkierron juhlapäivien aikaan. Marraskuussa tehtiin henkilöstön kolmipäiväinen virkistytymisviikonloppu Fthiotiksen maakunnan Domokoksen kylään, jossa samalla esiteltiin instituutin toimintaa ja etenkin arkeologisen Melitaia-projektin tuloksia paikalliselle väestölle ja arkeologiselle paikallishallinnolle (ks. ss. 7 ja 12).

Kiinteistöt ja toimitilat

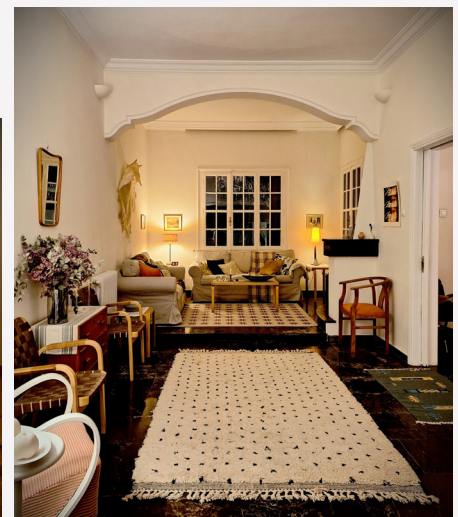
Vuoden 2023 aikana valmistauduttiin vuonna 2024 suunnitteluvuodella alkavaan instituutin tilojen peruskorjaukseen yhteistyössä ulkoministeriön kiinteistöyksikön instituuteista vastaavan yksikön kanssa. Kaikkia kiinteistöjä huollettiin ja niiden varustustasoa ja sisustusta kohennettiin: Koroneos-talon asuntolassa uusittiin internet-yhteyden kattavuutta ja ajanmukaistettiin sisustusta; instituutin toimitiloissa Zitrou 16:een asennettiin

Zitrou 16. Kuva Petra Pakkanen

Ioannou Soutsou 25. Kuva Petra Pakkanen

Karyatidon 18. Kuva Petra Pakkanen

hälytysjärjestelmä, huollettiin perusteellisesti sisäpihan ja puutarhan aluetta mukaan lukien valaistuksen uusinta sekä kiinnitettiin huomiota riskitilanteiden rakennuksellisiin vaatimuksiin. Joulukuussa aloitettiin perusteellinen, Ulkoministeriön hyväksymä ja kustantama remontti toimitilan yläkerran keittiössä. Instituutin rakennuksessa sijaitseva vierasasunto oli varsin tiiviisti käytössä instituutissa vierailleita esiintyjä, tutkijoita ja yhteistyökumppaneita varten. Asuntolassa majoittui vuonna 2022 kaikkiaan 179 asukasta, joista taiteilijaresidenssin saaneita asukkaita oli 8 ja kirjailijaresidenssin kirjailijoita oli 16.

Ateenassa säätiöllä on käytössä Koneen Säätiön omistama kiinteistö (Karyatidon 18) instituutin johtajan asuntona ja edustustilana. Vuoden 2023 alusta syyskuun loppuun saakka kiinteistö ei ollut asuin- tai edustuskäytössä luteiden aiheuttaman sitkeän tuholaisongelman vuoksi, ja johtajan asunnoksi vuokrattiin tuolle ajalle studiohuone Palaio Falironin kaupunginosasta. Karyatidonin kiinteistön omistajan Koneen Säätiön kanssa yhteistyössä kiinteistössä suoritettiin omistajan kustantamana mittava korjaustyö: kaikki makuuhuonekerroksen puurakenteet (lattiat, kaapistot, ikkunoiden puitteet jne.) tuhottiin ja rakennettiin käsityönä uudelleen 4-vaiheisen, lämpökäsittelyn sisältäneen luteidentorjuntaoperaation yhteydessä. Marras–joulukuussa talossa ehdittiin kuitenkin majoittaa lyhyen aikaa Ateenassa vierailleita instituutin tutkijoita ja yhteistyökumppaneita sekä järjestää mm. tilaisuus Pohjoismaiden instituuttien henkilökunnalle kiitokseksi yhteistyöstä kuluneen vuoden aikana. Kiinteistön käyttöoikeussopimus on voimassa vuoden 2024 joulukuuhun saakka. Helsingissä säätiö on vuokrannut toimistohuoneen Wihurin rahaston kiinteistöstä (Kalliolinnantie 4) Suomen kulttuuri- ja tie-instituutit ry:n alivuokralaisena.

2. Toiminta

Tutkimushankkeet

Arkeologiset projektit

Arakhamitain Agia Paraskevin projekti B.F.

Arakhamitain Agia Paraskevin projekti alkoi vuonna 2006 Pausaniaan mainitsemissa Artemis Lykoatiksen pyhäkössä Björn Forsénin johdolla. Laajamittaisia kaivauksia suoritettiin vuosina 2010–2019 ja 2022. Kesän 2022 kenttätökausi oli hankkeen viimeinen, ja vuonna 2023 järjestettiin ainoastaan lyhyt löytöjen tutkimuskausi. Sen lisäksi vuoden aikana aloitettiin Arkadian eforiaatin kanssa kipeästi kaivattu löytöjen säilytystilojen uudistaminen ja niiden turvallisuuden varmistaminen. Tähän saakka eri kohteissa säilytetyt löydöt yhdistettiin yhteen pysyvään varasto- ja tutkimustilaan Kato Asean entisen kunnan hallintorakennuksen kellarikerrokseen, jonne rakennettiin varastotilat ja hankittiin ajanmukainen hälytysjärjestelmä. Kaikki löydöt siirrettiin uuteen varastotilaan vuodenvaihteessa 2023/2024. Uudistus tulee toivottavasti helpottamaan löytöjen tutkimista tulevina vuosina.

Photiken projekti B.F.

Photiken projekti on entisen Thesprotia Expedition-hankkeen jatko- ja tutkimusprojekti, jonka kohteena on miltei täysin tuntematon Photiken roomalainen kolonia ja myöhäisempi piispainistuin. Photiken hanke on Thesprotian arkeologisen eforian ja Ateenan-instituutin yhteistyöprojekti, jonka johtajina toimivat Björn Forsén ja Ioannis Chouliaras. Hankkeen viimeinen kenttätökausi suoritettiin touko–kesäkuussa 2023 neljän viikon aikana. Osallistujia oli yhteensä 10, mukaan lukien kreikkalainen konservaattori ja paikallisia työmiehiä. Kenttätö koostui kolmesta osa-alueesta: 1) edellisvuoden kenttätöjakson löydöt tutkittiin ja konservoitiin, 2) tämän lisäksi jatkettiin inventointia; 3) Photikeen kaupungin länsilaidalla sijaistseva kohde Maroutsin kukkularivin korkeimmalla kohdalla paljastettiin näkyviin. Vuonna 2020 suoritettu pintainventointi toi esiin tällä paikalla jäänteitä mahdollisesta tornista ja mahdollisesta kaupunginmuurista. Puhdistusoperaation tuloksena tiedämme nyt, että kyse on 200-luvun puoliväliin jKr. rakennetusta tornista, jonka tehtävänä on ollut varoittaa kaupungin asukkaita lähestyvistä vihollisista. Rauhattomuus lisääntyi Epeiroksessa ja Kreikassa yleisesti juuri 200-luvun toisella puoliskolla kansainvaellusten ensimmäisestä aallon seurauksena. Photikeen kaupungin asukkaat pystyivät tarpeen tullen hakemaan suojaa Paramythian linnoituksesta, jos lähestyvä uhka paikallistettiin hyvissä ajoin. Tämä selittää tornin rakentamisen. Photikeen projekti päättyi vuonna 2023.

Photike. Kuva Björn Forsén

Rethymnon Hilly Countryside Archaeological Project (ReHCAP) B.F.

Rethymnon Hilly Archaeological Project on monitieteellinen viisivuotinen Suomen Ateenan-instituutin nimissä toteutettava hanke. Projektin johtajina toimivat Björn Forsén (HY) ja Anna Lucia D'Agata (Consiglio Nazionale delle Ricerche, Rooma). Hankkeessa tutkitaan noin 40 neliökilometrin suuruista aluetta Kreetalla Rethymnonin lounaispuolella pintainventointien ja geofysikaalisten mittausten avulla sekä suorittamalla koekaivauksia relevanteissa kohteissa. Alueesta kartoitetaan myös kaikki kirjalliset lähteet. Vuoden 2023 kenttätökausi oli hankkeen neljäs ja se toteutettiin kolmen viikon aikana syyskuussa 2023. Osallistujia oli yhteensä 18, joista kymmenen kuului suomalaiseen ja kahdeksan italialaiseen ryhmään. Pääosin keskityttiin koekaivauksiin kahdessa eri kohteessa, minkä lisäksi jatkettiin myös pintainventointia aiempaa pienemmässä mittakaavassa. Kiinnostavimmat löydöt tehtiin Moundroksen kylän Kephallassa, jossa paikallistettiin vuonna 2022 pintainventoinnin ja materiaalin tutkimuksen perusteella pieni akropolistyyppinen kohde. Kenttäkauden 2023 aikana paikalla suoritettiin kaivaus. Yhden kaivauskuopan tutkimuksessa todettiin laaja, n. kahden metrin syvyydessä oleva kerros, josta löytyi yli 100 juomakuppia mm. pithoksien, kraterien, kannujen ja yhden kuljetusamforan kanssa. Voidaan olettaa, että kyseessä on jäännöksiä 400–350 eKr. tienoilla järjestetystä yhteisöllisestä, poliittisesta tai uskonnollisesta juhlasta. Toisesta tutkitusta kaivauskuopasta löytyi jäännöksiä 9.–7. vuosisadalle eKr. ajoitettavasta varhaisrautakautisesta rakennuksesta.

Projektin alueen maisemaa. Kuva Björn Forsén

Melitaia Archaeological Programme (MELAP) P.P.

Melitaia Archaeological Programme on instituutin uusi arkeologinen projekti, jonka toinen viiden viikon mittainen kenttäkausi suoritettiin kesä–heinäkuussa. Hanke on yhteistyöprojekti Fthiotidan ja Evrytanian eforian kanssa. Sen johtajina toimivat Konstantina Psarogianni ja Petra Pakkanen, kenttätöyön johtajana (field director) Lambros Stavrogiannis. Työryhmään kuului 14 tutkijaa Suomesta, Kreikasta, Ruotsista ja Ranskasta, 9 paikallista työmiestä- ja naista sekä paikallinen eforian konservaattori. Melitaia oli antiikissa tunnettu kaupunkivaltio (*polis*) strategisesti ja taloudellisesti tärkeällä paikalla Thessalian tasangon etelälaidalla. Arkeologisesti sitä on aiemmin tutkittu vain epäsystemaattisesti, ensin vuonna 1971, jolloin Melitaian Akropoliilla suoritettiin lyhyt kreikkalaisten tekemä kaivaus sekä pintapuolinen kartoitus kymmenen vuotta myöhemmin. Kaupungin muurein rajattu alue on laaja (noin 80 ha), ja sen alueella on jäänteitä kaikista urbaanin toiminnan osa-alueista: tuotantotoiminnasta asutuspaikoilla, tieverkostosta, puolustusrakenteista, hautapaikoista, vahvoista kaupunginmuureista ja mahdollista kulttipaikoista sekä teatterista. Alueen laajuuden vuoksi vuonna 2022 tehdyn laserkeilauksen ('Lidar-investigation') perusteella suoritettiin systemaattinen, stratigrafinen kaivaus Melitaian akropoliilla, joka toi esiin mm. kiinnostavaa tuotantotoimintaan (erityisesti tekstiilien valmistukseen), asutuksen muutoksiin, arkipäivän elämään, arkitehtuuriin ja mahdolliseen uskonnolliseen kulttitoimintaan liittyvää materiaalia kaikista löytökategorioista keramiikasta bioarkeologisiin jäänteisiin. Alemman kaupungin (*kato polis*) ja ylemmän kaupungin (*ano polis*) alueilla tehtiin magetometrinen tutkimus, jonka suoritti professori Grigoris Tsokas Thessalonikin yliopistosta työryhmineen. Sen tulokset viittaavat selvästi systemaattisen tieverkoston ja monumentaalisten rakennusten olemassaoloon näillä alueilla. Tämän lisäksi akropoliin alueella näkyvissä olevat lukuisat, massiiviset muurit puhdistettiin ja dokumentoitiin. Vuonna 1971 tehdyn kaivauksen maa-aineksen läpikäyntiä jat-

Yllä: Näkymä Melitaian Akropoliilta kenttäkauden 2023 lopulla kuva Jari Pakkanen. Alla: Kaivauskausi 2023 oli myös opetuskaivaus; kuvassa opiskelijat Andrea Nyholm (vas.) Aster Niemelä, Lina Enevång-Viklund ja Janne Kurvi. Kuvat Jari Pakkanen ja Petra Pakkanen

Projektin materiaalin tutkimus- ja säilytystilat Meltaian kylässä. Kuva Petra Pakkanen

kettiin. Se piti sisällään runsaasti antiikin objekteja niin ikään kaikista materiaalikategorioista (keraamiikka, metallit, lasi ja bioarkeologiset jäänteet) ja kertoo siis alueen arkeologisesta monipuolisuudesta. Kaikista rakenteellisista jäänteistä tehtiin fotogrammetriset mallit. Vuoden 2023 löydöistä mainittakoon myöhäiselle geometriselle/varhaiselle arkaaiselle kaudelle ajoitettavat hyvin säilyneet pronssivotiivit, joita tavallisesti ripustettiin kulttialueen puiden oksiin. Ne tulivat esiin helle-

nistisestä kerroksesta, joten niitä mahdollisesti pidettiin muinaisina arvoesineinä, jotka liittyvät muistamiseen, kunnioittamiseen ja jatkuvuuteen. Hankkeesta ja projektin vuoden tuloksista kerrotaan *Helikonissa* 2/2023.

Kolmiulotteisen dokumentoinnin kehittämisohjelma ja Cityscape of Naxos in Sicily J.P.

Sisilian Naksoksen kaupunkikuvan tutkimus on vuodesta 2013 lähtien ollut instituutin ja paikallisen museon välinen yhteistyöprojekti, jota ovat johtaneet Jari Pakkanen ja Maria Costanza Lentini. Tukidelegaation rahoittama erillisprojekti, ns. 3D-kehittämisohjelma, saatiin päätökseen vuoden 2023 aikana, ja tämän jälkeen Naksoksen hankkeen kohdalla palataan vuodesta 2024 lähtien sen alkuperäiseen hankenimeen 'Cityscape of Naxos in Sicily'. Naksoksen siirtokunnan perustajat saapuivat 734 eKr. Euboian Khalkiksesta ja Kreikan Naksoksen saarelta Sisiliaan. Vuoden 2023 kenttätökaudet toteutettiin helmi-, huhti- ja syyskuussa, jolloin keskityttiin aiemmin paikallistetun kaupungin pääkadun (plateia A) ja tärkeän poikkikadun (stenopos 7) risteysalueen arkeologiaa kaivausten avulla. Syrakusa tuhosi Naksoksen perusteellisesti 403 eKr., mutta uudet kaivaukset osoittavat, että kaupunkia ei hylätty heti aivan kokonaan: risteysalueen päälle rakennettiin yksityistalo 300-luvun eKr. alussa, mutta se ei ollut asuttuna pitkään. Kaivausalueesta on tehty yksityiskohtainen kolmiulotteinen mallinnus. Tämän lisäksi vuosien 2015 ja 2016 kaivauksissa esiin tullutta yksityistaloihin liittyvää materiaalia tutkittiin Naksoksen arkeologisen alueen tutkimustiloissa, ja projektin puitteissa mallinnettiin 1990-luvulla esiin kaivetun hellenistisen yksityistalon seinämaalaukset Taorminassa.

Jari Pakkanen ja Jakob Overby Kirkegaard kenttätöissä.

Muut tutkimushankkeet

Nahka-hanke

Nahanvalmistusta ja nahkaa antiikissa kartoittavaa hanketta edistettiin suunnitelmien mukaisesti: tutkijaverkostoa ylläpidettiin ja sitä laajennettiin luomalla uusia kansainvälisiä kontakteja. Petra Pakkanen jatkoi nahkaan liittyvää tutkimustaan saaden vuoden loppuun mennessä valmistelemansa monografian käsikirjoituksen valmiiksi ja aloitti sen julkaisuprosessin. Pakkanen myös esitelmöi aiheesta Suomen Rooman instituutissa Villa Lantessa helmikuussa. Hänen vuoden aikana kirjoittamansa laaja artikkeli 'Handling of hides and skins in Greek sanctuaries: Practical, spatial and conceptual considerations' oli esimerkkiartikkeli Brill-kustantamolle tarjotussa, Gennel Ekrothin, Judith Barringerin ja David Scallin toimittamassa teoksessa *Logistics in Ancient Greek Sanctuaries. Exploring the Human Experience of Visiting the Gods*, joka julkaistaan Brill-kustantamon (Leiden) uuden sarjan 'New Directions in Mediterranean Archaeology' lanseerausvolyymina keväällä 2024.

Petra Pakkanen esitelmöi nahkatutkimuksesta Roomassa.

Filhellenismi-hanke

'Itäiseen filhellenismiin' keskittyvä vuonna 2021 perustettu tutkijaryhmä tapasi Petra Pakkanen johdolla etenkin online-tapaamisissa vuoden 2023 aikana. Pakkanen piti puheen filhellenismistä Suomessa Kreikan Suomen suurlähetystön järjestämässä tilaisuudessa Kreikan kansallispäivän kunniaksi Helsingissä maaliskuussa. Hänen pohjoismaista filhellenismistä käsittelevän monografiansa kreikankielinen käännös saatiin vuoden aikana valmiiksi, ja se ilmestyy vuoden 2024 syyskuussa Parisinou-kustantamon julkaisemana.

Tieteellinen ja yhteiskunnallinen toiminta: julkaisut, luennot, tapahtumat

Julkaisutoiminta

Instituutin tieteellisen monografiasarjan, *Papers and Monographs of the Finnish Institute (PMFIA)* rinnalle perustettiin vuonna 2022 uusi elektroninen julkaisusarja *Grifos. Electronic Publications of the Finnish Institute at Athens*, jonka toinen volyymi, Leena Pietilä-Castrénin kirjoittama 116-sivuinen *Hyperboreasta etelään ja takaisin* ilmestyi joulukuussa 2023 ja seuraavan volyymin vertaisarviointiprosessi aloitettiin loppuvuodesta. Vertaisarvioitua julkaisusarjaa levitetään avoimessa digitaalisessa julkaisu-ympäristössä www.edition.fi-julkaisualustalla. Sarjassa on mahdollista julkaista monografiasarjaa nopeammin Kreikan menneisyyttä ja nykypäivää laajasti koskevia tutkimustuloksia. *PMFI*Assa ei julkaistu vuonna 2023 uutta osaa, joskin Antti Lampinen aloitti vuonna 2023 julkaisuprosessiin tulevan konferenssivolyymin valmistelun. Instituutissa jatkettiin viimeisen parin vuoden aikana sivuun jääneen *PMFIA*:n paperijulkaisuina ilmestyneiden, nyt 25 osaa käsittävän sarjan digitointiprojektia, joka pyritään jul-

kaisemaan niin ikään edition.fi-julkaisualustalla. Tämä ei tarkoita *PMFIA*:n muuttumista digitaaliseksi, mutta sen sijaan aiempien osien saatavuutta pyritään parantamaan elektronisen alustan kautta. Instituutin julkaisutoimikuntaan kuuluivat Björn Forsén, Arja Karivieri, Antti Lampinen, Petra Pakkanen, Jari Pakkanen, Tiina Puro, Renja Suominen-Kokkonen, Vesa Vahtikari ja Marja Vierros. Ulkomaalaisina jäseninä ovat Torsten Mattern (Trier), Olga Palagia (Ateena) ja Giovanni Salmeri (Pisa). *Grifoksen* toimituskunta koostuu samoista jäsenistä lukuunottamatta ulkomaalaisia jäseniä, ja sitä johtaa päätoimittajana Petra Pakkanen. Julkaistoimikunta kokoontui 8.3., minkä lisäksi julkaisuja koskeva kommunikointi ja vertaisarviointiprosessi tapahtui sähköpostitse. *PMFIA*:n vaihtoluettelo on toimintakertomuksen liitteenä.

Yleisötapahtumat: Kollokviot, seminaarit ja yleisöluennot

Instituutti järjesti yksin tai yhteistyössä muiden instituutioiden kanssa 9 yleisötapahtumaa, joihin kuului yhteensä 35 yleisöluentoa tai esitystä. Näistä 8 oli live-tilaisuutta ja 2 hybriditilaisuutta. Tilaisuuksien kielet olivat englantia, kreikka ja ranska. Tilaisuuksiin osallistui kuhunkin 45–150 henkilöä; tämän lisäksi online-katselukerrat ja hybridiosallistuminen lisäsivät huomattavasti osallistujien määrää. Kaikki instituutin omissa tiloissa järjestetyt tilaisuudet tallennettiin, ja lähes kaikki ovat joko katsottavissa editoituna ja tekstitettynä instituutin YouTube-kanavalla tai tulevat katsottaviksi editointi- ja tekstitystyön edistyessä vuoden 2024 aikana. Yleisötapahtumien yhteenlaskettu osallistujamäärä mukaan lukien vuoden aikana julkaistujen YouTube-tallenteiden katsomiskerrat on n. 1220 osallistujaa ja katsojaa (lukujen päivämäärä 20.2.2024). Tapahtumat on listattu alla aikajärjestyksessä ja kulttuuritapahtumat erikseen.

Letters from the Past. Tribute to Maria Martzoukou on the occasion on her retirement: Greetings presented by the former Directors of the Finnish Institute at Athens 30.3., live-tilaisuus instituutissa, puhujina seitsemän instituutin aiempaa johtajaa (ja nykyinen):

Petra Pakkanen: Introduction and presentation of speakers with reference to *SIG3* 1259: "I'll pay when I can"

Paavo Castrén: First letters from the Finnish Institute

Jaakko Frösén with Anja Frösén: Letters from the ancient world and a music letter

Gunnar af Hällström: A letter from Late Antiquity with a scent of fish. *Ep. ad Diognetum*

Olli Salomies: A Roman Senator's Eastern networks. Greece and the Greeks in Cicero's letters

Martti Leiwo: Some letter for lantals. A letter from Roman Egypt *O.Krok.* 1.73

Jari Pakkanen: A letter from Epikouros to Longinus and a twelve-wheeled vehicle for stone transport in Roman Egypt *O.Claud.* IV.871

Protection of the Environment in Armed Conflicts. An International Workshop 4.5., yhdessä Suomen Akatemian Helsingin yliopistossa toimivan Toxic Crimes -projektin ja Ateenan National and Kapodistrian -yliopiston kanssa järjestetty kansainvälinen workshop, live-tilaisuus instituutissa:

Greetings: Jari Gustafsson (Embassy of Finland), Petra Pakkanen (FIA), Maria Gouvuneli (University of Athens), Freek van der Vet (Academy of Finland, University of Helsinki)

Petra Pakkanen and Antti Lampinen: Environment and Armed Conflict: An historical inquiry into antiquity

Peter Schwartzstein: The Conflict-climate-environment nexus. A bitter cycle?

Marja Lehto: The legal network of environmental protection in relation to armed conflicts

Freek van der Vet: Presenting the Toxic Crimes Project

Closing Remarks: Maria Telalian (Ministry of Foreign Affairs, Greece), Stavros Pantzopoulos (University of Athens)

Places and Canvases of Communication: Identity of Odessa. International workshop at the Finnish Institute at Athens 8.6., hybridimuotoinen tilaisuus, jonka lisäksi muralimaalari Said Mahmoud esitteli poliittis-sosiaalisen keskustelun teemoja seinämaalauksissa ja toteutti instituutin puutarhassa workshopin aikana oman teoksensa (kankaalle):

Petra Pakkanen (FIA), Opening words and introduction to Odessa and its ancient and modern Greek connections
 Mara Kozelsky (University of Alabama), We Are Here: Migrant culture and Odessa in the 1800s
 Rinna Kullaa (University of Tampere), Soviet Union and the Odessa as part of the global south
 Makram Rabah (American University of Beirut), From Mount Lebanon to Odessa: Early encounters and the cold war
 Marlem Mouliou (National and Kapodistrian University of Athens), Migration cities: Refugee legacies in Greece and beyond?

Annual Meeting of the Finnish Institute at Athens 17.5. Petra Pakkanen raportoi vuoden toiminnasta 'Activities of the Finnish Institute at Athens 2022', ja vuosijuhlaesitelmän 'The workings of treasuries in Greek sanctuaries' piti prof. Judith Barringer (University of Edinburgh).

Laideur: Du corps politique au corps politique. Colloque international 21.–22.9. yhdessä Université Paris I Sorbonne-Panthéonin, Université Bretagne-Sudin, Thessalian yliopiston ja Ruotsin Ateenan-instituutin kanssa järjestetty kansainvälinen, ranskankielinen hybridimuotoinen kollokvio.

Jenny Wallensten, Petra Pakkanen, Véronique Mehl, Bernard Legras and Maria Patera: Ouverture
 Philippe Borgeaud: Figures de la laideur. Hommage à Maurice Olender
 Petra Pakkanen: Smelly Business. The case of Cleon the tanner and the ugliness of smell
 Véronique Mehl: "Les formes s'effaçaient et n'étaient plus qu'un rêve" (Baudelaire). Lecture sensible de la laideur
 Dimitris Palaiothodoros: Laideur du corps, laideur du visage dans la céramique peinte archaïque et classique
 Athanasios Semoglorou: Laideur et beauté physiques et morales. Deux valeurs inversement proportionnelles dans la théologie et l'art byzantin
 Typhaine Haziza: Il était un fois...une "laide" devenue reine. L'histoire de la mère de Démarate (Hérodote 6.61–69)
 Bernard Legras: Beauté et laideur dans la paideia de l'Égypte ptolémaïque et romaine.
 Lydia Papariga-Artémiadi: Des humains à la forme animale et des "morts enflés comme des tambours". Dimensions juridiques de la laideur extra naturam dans l'antiquité et à Byzance

News on the Bronze Statues from Riace 9.11. yhteistyössä kreikkalaisten tutkijoiden kanssa järjestetty live-tilaisuus instituutissa. Tilaisuus herätti poikkeuksellisen paljon kiinnostusta, josta osoituksena sen saama huomio mediassa (ks. s. 14).

Konstantinos Tziampasis: The well-hidden secrets that come from the sea. A brief report on the bronze statues from the Mediterranean
 Daniele Castrizio: The problem of the identification of the Riace Bronzes. A literary approach
 Christos Piteros: Bronze statue from Argos
 Antonio Corso: The Riace statues, the Valentini torso and the Stephanus Athele in the context of nostalgia for the heroic age in the Severe Style

Melitaia-ilta Domokoksessa 'Melitaian arkeologinen projekti' (Αρχαιολογικό Πρόγραμμα Μελιταίας (ΜΕΛΑΠ) 2023 με Παράλληλη παρουσίαση), Domokoksessa 18.11. järjestetty Fthiotidan ja Evrytalian eforian sekä Domokoksen kunnan kanssa järjestetty kreikankielinen tilaisuus, jossa esiteltiin Melitaian arkeologisen projektin kenttäkauden 2023 tuloksia ja instituutin toimintaa paikalliselle väestölle. Tilaisuudessa kuultiin kuusi tervehdyspuheenvuoroa (mukaanlukien turvallisuusministeri [Minister of Civil Protection] Yannis Oikonomou ja pormestari Charalambos Liolios), joiden jälkeen Lambros Stavrogiannis, Arto Penttinen, Eva Apostolakopoulou,

Grigoris Tsokas ja Robin Rönnlund kertoivat omissa puheenvuoroissaan kenttäkauden löydöistä, työssä käytetyistä metodeista ja saavutetuista tuloksista. Maria Gourdouba esitteli varhaisia pohjoismaisia matkailijoita käsittelevän näyttelyn Περιηγητές από τις Βόρειες Χώρες αφηγούνται (Through the eyes of the travellers from the North), joka pystytettiin tilaisuutta varten.

Melitaian tutkimustulosten esittely Domokoksen kulttuuritalolla. Kuva Henna Ala-Lehtimäki

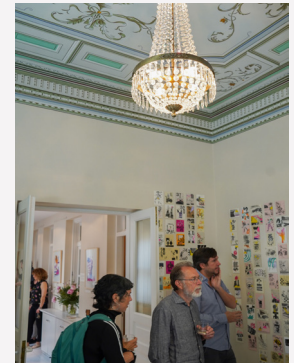
Kulttuuritapahtumat ja TelepART-liikkuvuustukiohjelma

Pohjoismaiden instituuttien ja suurlähetystöjen yhdessä tekemän pohjoismaisia matkailijoita käsittelevän näyttelyn 'Through the Eyes of the Travellers from the North' Kreikan kiertomatkan tilaisuuksista vuonna 2023 Suomen Ateenan instituutti vei näyttelyn Domokokseen, jossa teemaa yleisölle esitteli Maria Gourdouba Maria Martzoukoun työn pohjalta 18.11.

Instituutti otti osaa TelepART-liikkuvuustukiohjelmaan tieteen tekijöille. Kaikki neljä tuen saajiksi valittua saivat ohjelman kautta osarahoituksen osallistumiseen kansainvälisiin tieteellisiin konferensseihin Ateenassa: Sonja Dahlgren Helsingin yliopistosta Societas Linguistica European konferenssiin, Leena Eilittä Helsingin yliopistosta ATINER – Annual International Conference on Literature-konferenssiin, Seppo Kittilä ja Mouad Hachach Helsingin yliopistosta lingvistiseen ESCAPE, the 33rd European Symposium on Computer-Aided Process Engineering -konferenssiin.

Kuvittaja ja taidepainaja Karin Eremian grafiikkaa oli esillä instituutin tiloissa 24.–31.6. näyttelysä 'Let Me Tell You. A printmaking exhibition'.

Instituutti osallistui viidennen Mainalos-juoksun järjestämiseen Arkadiassa 7.10. Perinteeksi muodostunut tapahtuma huomioi antiikinaikaiset Mainalos-vuoren rinteillä järjestetyt kisat ja tuo huomiota instituutin arkeologiselle projektille alueella.

Karin Eremian näyttely instituutin tiloissa. Kuva Hanna Siponen

Henkilökunnan tieteellinen ja yleistajuinen toiminta

Henkilökunta julkaisi tutkimustyötään instituutin omissa ja ulkopuolisten julkaisijoiden julkaisukanavissa, piti esitelmää ja esityksiä erikoisaloihinsa liittyen sekä esitteli instituutin toimintaan liittyviä hankkeitaan ja tutkimusaiheita vuoden 2022 aikana sekä live-tapahtumissa että online-kanavien kautta. Alla oleva luettelo tästä toiminnasta jakautuu seuraaviin osa-alueisiin: 1) Tieteelliset vertaisarvioidut julkaisut ja yleistajuiset artikkelit 2) Tieteelliset esitelmät, moderoinnit ja paneelikeskustelut 3) akateemisen työn ohjaus 4) Vertaisarvioinnit ja akateemiset luottamustehtävät 5) Instituutin toiminnan esittelyt 6) Erikoisasiantuntijan kommenttipuheenvuorot ja erityisopastukset.

Tieteellinen toiminta

1. Tieteelliset vertaisarvioidut julkaisut (T) ja yleistajuiset artikkelit (Y):

Pakkanen, Petra (T)

'Movable sacrality. Considerations on oscillating sacredness of material objects relating Greek sanctuaries', in *The Stuff of the Gods: Material aspects of Religion in Ancient Greece*, eds. Haysom, Mathew, Maria Mili and Jenny Wallensten (eds.), Stockholm (Swedish institutes at Athens and in Rome), 57–68.

Pakkanen, Petra (Y)

'Melitaia: Antiikin kaupunkivaltio, rajalinnoitus ja Suomen Ateenan-instituutin arkeologisen työn kohde', *Helikon* 2/2023, 2–11.

Lampinen, Antti (T)

'Barbarian "Sages" between Christianity and Paganism in Ammianus Marcellinus and the *Cosmographia Aethici*', in *Being Pagan, Being Christian in Late Antiquity and Early Middle Ages*, Ritari, Katja, Jan R. Stenger & William van Andringa (eds.), [AHEAD 4 – Advanced Studies in the Humanities and Social Sciences], Helsinki University Press, Helsinki, 145–178.

Lampinen, Antti (T)

'Condemning mobility: Nativist and exclusionist rhetoric in the second-century "Sophistic" discourse on human movement', in *Mediterranean Flows: People, Ideas and Objects in Motion*, Usacheva, A. and E. Mataix Ferrándiz (eds.), Brill Schöningh, Leiden & Paderborn, 45–70.

Lampinen, Antti (Y)

'Antiikin aamut: Auringonnousun merkityksistä kreikkalais-roomalaisessa kulttuuripiirissä', *Kritiikki* 01/2023, 13–17.

Lampinen, Antti (Y)

'Merenkäynti ja ihmisten liikkuvuus antiikin Välimerellä', *Kleio* 1/2023, 12–15.

Lampinen, Antti (Y)

'Kreikan kirjavan ruokakulttuurin historiaa ja nykypäivää', *Helikon* 2/2023, 12–19.

Jakola, Lassi (T)

'Kansainvälistymisestä opiskelijaliikchedinnän kuohuihin: Suomen Filosofinen Yhdistys G.H. von Wrightin puheenjohtajakaudella 1962–1973, teoksessa *Suomen Filosofinen Yhdistys 1873–2023. 150 vuotta suomalaisen filosofian historiaa*, Pihlström, Sami, Lari Ahokas & Ilkka Niiniluoto (toim.), Helsinki (Suomen filosofinen yhdistys), 159–228.

Jakola, Lassi (Y)

'In Memoriam: Holger Thesleff (1924–2023)', *Ajatus* 80 (2023): 7–14.

Jakola, Lassi (Y)

'Hyvyyden muunnelmien filosofiaa. Lectio Praecursoria 14.2.2023', *Ajatus* 80 (2023): 175–185.

2. Tieteelliset esitelmät, moderoinnit ja paneelikeskustelut:

Pakkanen, Petra

Panelistina Tieteiden Yön Tieteiden talon tilaisuudessa SKTI:n järjestämässä ja Uula Neitolan (SKTI) moderoimassa paneelikeskustelussa "Räjähdysherkkä yleistajuistaminen", jossa panelisteina olivat Suomen Ateenan, Rooman ja Lähi-Idän instituuttien johtajat.

Pakkanen, Petra

'From skins to leather. Ancient Greek tanning', Institutum Romanum Finlandiae, tieteellinen esitelmä, Rooma 15.2.

Pakkanen, Petra

'Philhellenism in Finland', juhlapuhe Kreikan Suomen suurlähetystön järjestämässä Kreikan kansallispäivän tilaisuudessa Tuomiokirkon Kryptassa, Helsinki 24.3.

Pakkanen, Petra

'Introduction and presentation of speakers with reference to SIG 3 1259: "I'll pay when I can"', moderointi ja tieteellinen kontribuutio 'Letters from the Past'-tilaisuudessa Ateenan-instituutissa, Ateena 30.3.

Pakkanen, Petra ja Antti Lampinen (co-authored, presented by PP)

'Environment and armed conflict: An historical inquiry into antiquity', tieteellinen esitelmä kansainvälisessä workshopissa 'Protection of the environment in armed conflict', Ateena 4.5.

Pakkanen, Petra

'Opening words with introduction', moderointi ja johdantoesitelmä kansainvälisessä workshopissa Places and Canvases of Communication: Identity of Odessa, Ateena 8.6.

Pakkanen, Petra

'Smelly Business. The case of Cleon the tanner and the ugliness of smell', tieteellinen esitelmä kansainvälisessä kollokviossa Laideur: Du corps politique au corps politique, Ateena 21.9.

Pakkanen, Petra

'Melitaia: Antiikin kaupunkivaltion, rajalinnoitus ja Suomen Ateenan-instituutin arkeologisen työn kohde', esitelmä Ateenan-instituutin ystäville, online-tilaisuus 14.12.

Lampinen, Antti

'Is there hope for the barbarian? Imagining outgroup futurities in Ammianus Marcellinus and Eunapius of Sardis', tieteellinen esitelmä kansainvälisessä workshopissa Constructing and Performing Hope in the Pre-modern World, University of Tampere, 13.4.

Lampinen, Antti

'Keisariaikainen kuva Egyptistä – epistemologinen ankkurointi, klimatologinen determinismi ja intertekstit', Institutum Romanum Finlandiae, esitelmä tieteellisellä kurssilla, 25.4.

Lampinen, Antti ja Petra Pakkanen (co-authored)

'Environment and armed conflict: An historical inquiry into antiquity', tieteellinen esitelmä kansainvälisessä workshopissa 'Protection of the environment in armed conflict', Ateena 4.5.

Lampinen, Antti

'Ethnonyms between genres in the High and Late Imperial Literature – the Case of "Barbarian Sages"', tieteellinen esitelmä kansainvälisessä konferenssissa XIV Celtic Conference in Classics, Coimbra ('Ethnographic Discourses across Literary Genres in Classical and Late Antiquity'-paneeli), 12.7.

Lampinen, Antti

'Caesar propagandistina: etnografisen näkökulma', esitelmä Turun yliopiston Julius Noster-seminaarissa 8.9.

3. Akateemisen työn ohjaus:

Antti Lampinen ohjasi neljää Turun ja yhtä Helsingin yliopistoon tehtävää väitöskirjatyötä: Henna Ala-Lehtimäki (TY, kulttuurihistoria), Jakov Gerchman (HY, historia) Juha Isotalo (TY, kulttuurihistoria) Maria Jokela (TY, klass. fil.), Joonas Vanhala (klass. fil.) jsekä kuului Jamie Vesterisen Helsingin yliopistoon tekemän väitöskirjan seurantaryhmään (antikin kielet ja kulttuuri). Petra Pakkanen ohjasi vuoden aikana Pelayo Huerta Segovian Universidad Autónoma de Madrid-yliopistoon tekemää väitöskirjatyötä arkaisen ja klas-sisen ajan hermeistä Attikassa.

4. Vertaisarvioinnit (V) ja akateemiset luottamustehtävät (L):

Pakkanen, Petra (V): *European Journal of History and Culture, Scandinavian Journal of Byzantine and Modern Greek Studies.*

Lampinen, Antti (V): *Arethusa -journal, Hesperia: The Journal of the ASCSA, The University of Chicago Press, Archaeopress (IKUWA 7 Proceedings).*

Pakkanen, Petra (L): Member of the Advisory Board of Normed for modern and contemporary European history in the Nordic/Baltic regions and the Mediterranean; Member of the Scientific Board of the *European Journal of History and Culture.*

5. Instituutin toiminnan esittelyt:

Pakkanen, Petra: 'Institutets vetenskapliga aktiviteter', esitelmä Tukidelegaation syysryhmälle, Helsinki 2.2.

Pakkanen, Petra: 'Institutets vetenskapliga arbete och arkeologiska projekt', esitelmä Tukidelegaation ke-vätryhmälle, Helsinki 5.12.

Pakkanen, Petra: 'Kiitos Maria Martzoukou!', *Helikon* 1/2023, 28–31.

Pakkanen, Petra: 'Henkilöstöuudistuksia instituutissa', *Helikon* 1/2023, 32.

Pakkanen, Petra: 'Activities of the Finnish Institute at Athens 2022, instituutin vuosijuhla 25.5.

Pakkanen, Petra: Suomen Leijonan Ritarikunnan kunniamerkkien luovutustilaisuuden instituutin kiitospuhe suurlähettilään residenssissä Ateenassa 26.7.

Pakkanen, Petra: 'Φιλανδικό Ινστιτούτο και Μελιταία', instituutin toiminnan ja Melitaia-projektin taustan esittely yleisötilaisuudessa Domokoksen kulttuurikeskuksessa 18.11.

Gourdouba, Maria ja Maria Martzoukou: Instituutin näyttelyn 'Three European tragedies/Τρεις ευρωπαϊκές τραγωδίες' Domokoksen kulttuuritalolla 18.11.

Stavrogianis, Lambros ja Efthimia Karanzali: Melitaia-projektin ensimmäisen kauden tulosten ja löytöjen (hands-on) esittely Melitaiaassa työtiloissa ja arkeologisella alueella Melitaian kylän ja lähistön asukkaille sekä alueen pormestareille 15.8.

6. Erikoisasantuntijan kommenttipuheenvuorot ja erityisopastukset:

Pakkanen, Petra: Uula Neitolan sähköpostihaastattelu kulttuuriperinnön merkityksestä arkeologisessa työssä sen näkymisessä instituutin toiminnassa hänen kirjoittamaansa julkaisuun Kotiseutuliiton vuosikirjassa: 'Kansainvälisessä dialogissa. Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit kulttuuriperinnön vaalijoina', *Kotiseutu* 106 (2023), 28–35.

Lampinen, Antti: Asiantuntijavieraana roomalaisesta luontokäsityksestä, Tiedeykkönen-podcast, Teija Peltoniemi, 3.3.; <https://areena.yle.fi/podcastit/1-64967464>.

Lampinen, Antti: Opastus Krameikoksella, Filopappoksella ja Pnyksillä sekä luento Kreikan historiasta myö-häisantiikista osmanniajalle Turun Suomalaisen Yhteiskoulun lukiolaisille, 25.–27.4.

Lampinen, Antti: 'Antiikintutkijan urapolut (tomuudesta)', Klassikkojen työelämäpäivä, Turun yliopisto, 5.5.

Lampinen, Antti: 'Antiikin historia tutkimusalana ja ammattina', zoomissa pidetty puheenvuoro Kuusan-kosken lukion opiskelijaryhmälle 11.5.

Martzoukou, Maria: Instituutissa tehdyn pohjoismaisen 'crime-fiction'-kirjallisuuden käännoistyön esittely ja kääntäjän puheenvuoro 'Crime Fiction Stories II' festivaalilla (Φεστιβάλ αστυνομικού μυθιστορήματος και όχι μόνο) Ioanninassa 20.6.

Nyholm, Andrea (Edufi-harjoittelija): Messenen arkeologisen alueen opastus Merimieskirkon arkeologi-sella tutustumiskäynnillä 8.4.

Nyholm, Andrea (Edufi-harjoittelija): Instituutin esittely Tampereen yliopiston normaalikoulun lukiolais-ryhmälle 5.5.

Ala-Lehtimäki, Henna (Edufi-harjoittelija): Eleusiksen arkeologisen alueen opastus Merimieskirkon arkeo-logisella tutustumiskäynnillä 5.11.

Opetus, koulutus ja kurssit

Vuoden 2023 aikana järjestettiin kaksi kurssia: johdantokurssi opintojen alkuvaiheessa oleville korkeakouluopiskelijoille ja jatkokoulutuskurssi latinan opettajille. Kurseille valituille tarjottiin luento-opetusta, asiantuntijaesityksiä ja monipuolinen kohdetutustumishjelma.

Antiikintutkimuksen johdantokurssi Delfoissa. Vuoden 2023 kurssilaiset olivat: Elsa Kivimäki (vas.), Kaisa Kotkajärvi, Anitra Nääjärvi, Annika Haapaniemi, Janne Kurvi, Lauri Torkkell, Johannes Vihervirta.

Latinan opettajien liitto ry:n jatkokoulutuskurssi tutkijaopettajan opastamina Kerameikoksella Ateenassa. Kurssilaiset olivat: Pia Ahtonen, Ilkka Kuivalainen, Irina Penne, Pasi Piippo, Tea Pelkonen, Marja-Liisa Pesonen, Maria Ylipahkala.

Antiikin Kreikan johdantokurssi

Instituutin perinteinen Antiikin Kreikan johdantokurssi järjestettiin 18.9.–24.10.2023. Valitut seitsemän opiskelijaa edustivat arkeologian, historian, klassillisen filologian ja taidehistorian aloja Helsingin, Turun ja Oulun yliopistoista. Vastuullinen opettaja oli Antti Lampinen. Johdantokurssin ohjelmaan kuului kaksi pidempää kiertomatkaa, ensimmäinen Peloponnesoksella ja toinen Pohjois-Kreikassa sekä Etelä-Albaniassa. Näiden lisäksi tehtiin kuusi kokopäiväretkeä. Etelä-Albanian arkeologisille kohteille suuntautunut ekskursion järjestettiin ensimmäistä kertaa instituutin historiassa. Se mahdollisti kreikkalaisen kolonisaation vaikutusten analysoinnin epeiroslaisten ja illyrialisten asuttamien seutujen välisellä siirtymäalueella ja myös ainutkertaisen hienojen myöhäisantiikkisten kohteiden tarkastelemisen (instituutin Memi Gourdouban johdolla) sekä epeirosalaisen arkkitehtuurin tyypillisten piirteiden oppimisen (missä auttoi aiheen asiantuntija Tess Emanuelsson-Paulsson). Albaniassa kurssi kävi seuraavilla kohteilla: Burtint, Foinike, Amantia, Apollonia ja Byllis. Museovierailuita tehtiin 36, minkä lisäksi opiskelijat tutustuivat itsenäisesti kolmeen Ateenan museoon kurssin aikana. Esitelmää pidettiin kurssille yhdeksän, joista kaksi etäluentoina verkossa ennen kurssilaisten saapumista Ateenaan. Ruotsin instituutin apulaisjohtaja Georgia Galani piti vierailuluennon antiikin Kreikan numismatikasta, ja kurssilaiset vierailivat myös Suomen Kreikan suurlähettilään residenssissä. Kahden kohde-esittelyn lisäksi kurssilaiset kirjoittivat myös kurssipäiväkirjan ja osallistuivat loppuenttiin.

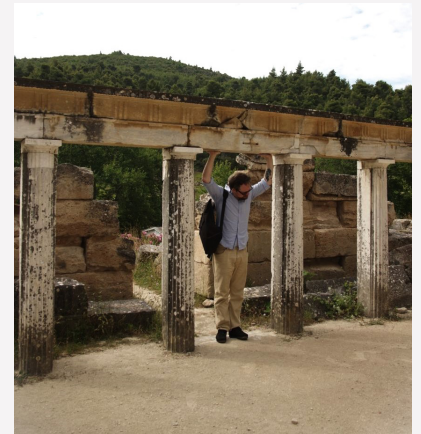
Historian- ja yhteiskuntaopin opettajien kurssi

Seitsemän suomalaisen latinan opettajan ryhmä suoritti Latinan opettajien liitto ry:n jatkokoulutuskurssin Ateenassa 6.–16.6.2023. Instituutin tutkijaopettaja Antti Lampinen toimi kurssin ohjaajana ja suunnittelei sille ohjelman, joka keskittyi ennen kaikkea Kreikan roomalaisaikaan. Kurssin osallistujille annettiin mittava Kreikan klassiseen, roomalaiseen ja myöhempään historiaan liittyvä oheislukemisto. Ateenan arkeologisten kohteiden ja museovierailuiden lisäksi kurssilaisille pidettiin luento 'Kreikka hellenistisellä ajalla ja roomalaisvallan alkaminen' instituutissa, ja samassa yhteydessä tehtiin roomalaisaikaiseen Ateenaan pureutunut kävelyretki kaupungin roomalaisaikaisiin kohteisiin. Kurssin aikana tehtiin kaksi pidempää retkeä, joista ensimmäinen Patrakseen ja Nikopolikseen; niiden ohjelmaan kuului Patraksen museon lisäksi Nikopoliksen arkeologinen alue sekä Louros-joen laaksossa sijaitseva roomalainen akvedukti. Toinen retki suuntautui Pohjois-Kreikkaan, jossa kurssilaiset syventyivät etenkin Verginan (antiikin Aigai) kuningashautojen museoon ja vasta avattuun uuteen museoon, Filippiin roomalaiskolonian näyttäviin raunioihin ja Thessalonikin myöhäisantiikkisiin kohteisiin. Opettajakurssin ohjelmaan mahtui myös päiväretki Attikan itärannikon kohteille ja museoihin Rhamnouksessa, Marathonissa ja Brauronissa. Kurssin osallistujille annettiin mittava oheislukemisto Kreikan klassisesta, roomalaisesta ja myöhemmästä historiasta. Kurssista ilmestyi raportti vuoden 2023 toisessa *Helikon*-lehden numerossa (kirjoittajana Ilkka Kuivalainen, ss. 24–28).

Pohjoismainen kirjasto

Pohjoismainen kirjasto (Kavalloti 7) on Norjan, Ruotsin, Suomen ja Tanskan instituuttien yhteinen kirjasto. Kukin instituutti omistaa kirjaston rakennuksesta neljänneksen. Kirjaston toimintaa johtaa puheenjohtaja instituuttien johtajien ja kirjastonhoitajien kanssa. Puheenjohtajana vuoden 2023 alusta alkaen toimi Petra Pakkanen (Suomi) ja jäsenenä Mogens Pelt (Tanska), Delia Tzortzaki (Norja) ja Jenny Wallensten (Ruotsi). Pääkirjastonhoitajana (Head Librarian) toimi Jens Mangerud, Patrick Talatas hallinnon hoitajana (Library Administrator), siistijänä (Housekeeper) jatkoi Kornilia Livanou sekä siivouksen kausiapulaisena Artemis Vasileiou. Jens Mangerud toimi virassaan vuoden loppuun saakka. Vuoden aikana pidettiin neljä johtoryhmän kokousta (6.2., 25.5., 8.9. ja 11.12.). Pääkirjastonhoitaja Jens Mangerud ja hallinnon hoitaja Patrick Talatas osallistuivat kokouksiin. Näiden lisäksi neljän johtajan johtoryhmä kokoontui vuoden aikana useita kertoja keskenään Petra Pakkanen johdolla käsittelemään kirjaston henkilöstövaihdoksiin liittyviä kysymyksiä. Mangerudin siirtyminen pois tehtävästään johti henkilöstöuudistuksiin: Talatas aloitti pääkirjastonhoitajan toimeen vuoden 2024 alussa, ja kirjaston hallinnon ja akateemisen profiilin hoitajaksi valittiin vuoden 2024 alusta lähtien Antti Lampinen nimikkeellä Senior Academic Librarian toistaiseksi vuoden mittaisella sopimuksella. Lampinen sai työhönsä (palkallisen) perehdytysjakson joulukuussa 2023. Kirjastossa työskenteli vuoden aikana kolme harjoittelijaa Tanskasta, Suomesta ja Norjasta. Kirjojen hankintaryhmään, joka kokoontui kerran vuoden aikana ja kommunikoi muutoin elektronisesti, kuuluivat Sanne Hoffmann (Tanska), Antti Lampinen (Suomi), Lassi Jakola (2 kk loppuvuodesta), Paschalis Zafeiriadis (Norja), Georgia Galani (Ruotsi), Jens Mangerud ja Patrick Talatas (molemmat edustaen kirjastoa).

Vuoden 2022 aikana kirjastoon tehtiin 3160 fyysistä käyttövierailua, mikä on suurin määrä vuoden 2007 jälkeen. Yli tunnin mittaisia digitaalisia käyttövierailuita tehtiin 6993. Niistä lähes puolet (47%) Kreikasta, seuraavina Pohjoismaat (19%) ja Yhdysvallat (9%). Kirjaston luetteloiduissa kokoelmissa oli vuoden loppuun mennessä 35 225 monografiaa ja 23 061 aikakauslehden osaa (n. 600 julkaisusarjasta). Uusia yksiköitä luetteloiitiin kokoelmaan vuoden 2023 aikana 536 kappaletta, joka vastaa n. yhdeksää hyllymetriä uutta fyysistä aineistoa. Kirjastolla on myös lukuisia käytösopimuksia sähköisiin julkaisutietokantoihin. Pohjoismaisen kirjaston toiminta ja talous kerrotaan seikkaperäisesti kirjaston omassa toimintakertomuksessa, josta myös löytyy kirjaston toimintaa valottava graafi sen edustamista tutkimusaloista teosten luokittelun perusteella.

Tutkijaopettaja Antti Lampinen, joka loppuvuodesta siirtyi instituutista Pohjoismaisen kirjaston vanhemmaksi tieteelliseksi kirjastonhoitajaksi. Kuva Ilkka Kuivalainen

Viestintä

Viestintä instituutin toiminnasta, sen tapahtumista ja tutkimuksesta on tärkeää erityisesti aikana, jolloin edustamamme tutkimusalat kaipaavat näkyvyyttä. Instituutin oma viestintä on pääosin hoidettu harjoittelijoiden työpanoksella, mikä jälleen osoittaa heidän merkityksensä instituutille. Kansallinen ja kansainvälinen media huomio instituutin toimintaa myös vuoden 2023 aikana; siitä listataan alla esimerkkejä. Instituutin oma viestintä, ilmoitukset ja yleisöä koskevat tiedotukset tapahtumista ja tutkimuksesta toteutettiin kotisivujen ja sosiaalisen median (Facebook, Instagram, YouTube) kanavien kautta. Sivustojen kuvatarjonnan esteettiseen laatuun on pyritty panostamaan ja niitä päivitetään säännöllisesti. Instituutin johtaja Petra Pakkanen suunnitteli suurimman osan järjestettyjen tilaisuuksien graafisesta ilmeestä.

Näkyvyys mediassa

Instituutin toiminnasta ja tapahtumista kaksi sai erityisen paljon huomiota mediassa vuoden 2023 aikana: Melitaian arkeologinen projekti ja Riacen pronssiveistoksia käsittelevä tilaisuus instituutissa. Melitaian projektia seurattiin ja kommentoitiin runsaasti paikallisissa tiedotusvälineissä, radiouutisissa, lehdistössä, sosiaalisessa mediassa ja YouTubessa, jossa julkaistuja videoita arkeologiselle alueelle ja työtiloihin tehdystä vierailuista sekä Domo-koksessa järjestetystä yleisötilaisuudesta on katseltu jälleen tuhansia kertoja. Paikallisen väestön positiivisuus ja innostus projektia kohtaan on erittäin positiivista. Alla esimerkkejä:

'Suuri menestys antiikin Melitaiaa tutkivan projektin (MELAP) esittelyssä' (Δομοκός: Με μεγάλη επιτυχία παρουσιάστηκε το πρόγραμμα (MELAP) για την Αρχαία Μελιταία), *Lamia Report* 21/11/2023.

'Runsaita löytöjä tänäkin vuonna antiikin Meletaiasta' (Πλούσια τα ευρήματα και φέτος στην Αρχαία Μελιταία!', *MAG24*, 20 /11/2023

Riacen pronssivesitokset -tilaisuudesta uutisoitiin mm. seuraavasti:

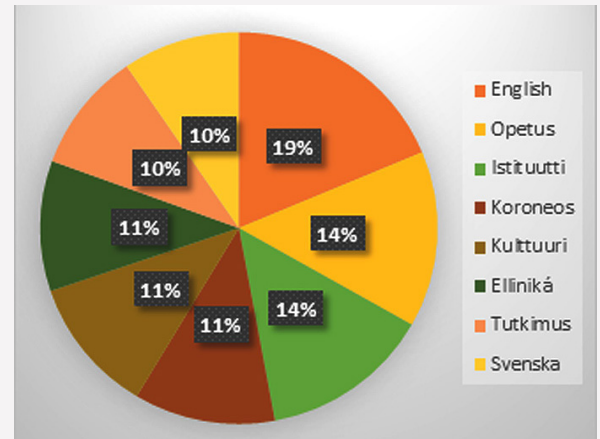
'Grande successo ad Atene per il seminario sui Bronzi di Riace alla scuola archeologica di Finlandia con il prof. Castrizio e Kostas Tziampasis', *Strettoweb* 10/11/2023 (Ilaria Calabrò)

'Bronzi di Riace: importanti novità da un seminario tenutosi ad Atene', Redazione in Calabria, News, 10/11/2023.

'Ad Atene riflettori sui Bronzi: un convegno internazionale darà conferme sulla loro origine', *Reggio Today*, 7/11/2023 (Isabella Marchiolo)

Www-sivut ja sosiaalinen media

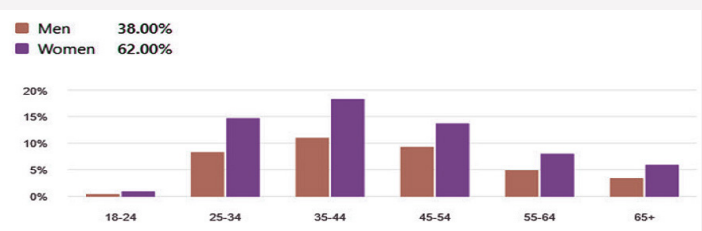
Instituutin www-sivut ovat tärkein ikkuna instituutin toimintaan. Sivuston käyttöystävällisyyden ja visuaalisuuden parantamiseen käytettiin paljon työaikaa vuonna 2023, joskin jatkossa toivotaan, että sivuston perusteellinen uusiminen olisi mahdollista ammattilaistyönä. Tähän saakka viestinnän päivittäminen on ollut harjoittelijatyötä, mutta nettisivuston hankaluus on etenkin sen nelikielisyys ja lähtökohtainen rakenneongelma: alusta ei enää vastaa kehittyneen viestinnän vaatimukseen. Puutteista huolimatta www-sivustolle vuonna 2023 tehtyjen vierailujen määrässä oli 28,5% prosentin nousu edellisvuoteen verrattuna (yhteensä 54 829 vierailua, 35 446 yksittäiseltä käyttäjältä eri IP-osoitteista). Vierailuimmat sivut olivat suomen- ja englanninkielisten etusivujen lisäksi suomenkielisen version sivut otsikoilla Opetus, Instituutti, Koroneos-talo ja Kulttuuri (graafi 1). Verkkosivuille löydettiin eniten suoran osoitteen, kirjanmerkin tai sähköpostilinkin kautta (64,9 % käynneistä). Tämä viittaa siihen, että juuri toiminnastamme ja tarjoamastamme opetuksesta kiinnostuneet löytävät sivuillemme. Eniten liikennettä instituutin verkkosivuille ohjasivat hakukoneiden (n. 8 % vierailijoista) lisäksi Facebook ja Linktree (Instagramin linkkiominaisuus), myös Wikipedia. Tämä puolestaan osoittaa sosiaalisen median tärkeyden viestinnässä. Yksi sosiaalisen median viestinnän tavoitteistamme onkin ollut ohjata muun muassa tapahtumamainoksien kautta kävijä nettisivuillemme, mikä näyttää täten onnistuneen. Muissa tilanteissa (25,9 %) kävijöiden lähde on tuntematon, mikä voi viitata automatisoituun bottitoimintaan tai incognito-selaimen käyttöön. Tätä tukee myös se, että 81,5 % käynneistä oli alle 30 sekuntin pituisia. Maakohtaisia vertailuja intentionaalisten 'todellisten' vierailuiden sijainnista on vaikea tehdä vierailumääriä laskevien tilastojen avulla niin ikään bottitoiminnan vääristävän vaikutuksen vuoksi. Aktiivisimmat vierailupäivät verkkosivuillemme sijoittuivat arkipäiviin (ma-pe, keskimäärin yli 2000 sivulatausta päivittäin). Tämä heijastelee sitä, että sivuihimme suhtaudutaan halutulla tavalla ammattilaisista ja asiasisältöä etsivistä lähtökohdista.

Gr. 1. Instituutin www-sivuilla eniten vierailuja saaneet aihekattegoriat.

Instituutin *Akropoliin juurella* -blogissa ilmestyi yksi blogi-teksti: Andrea Nyholmin "'Someone will remember us, I say, in another time' - A discussion on Lesbian Sappho'.

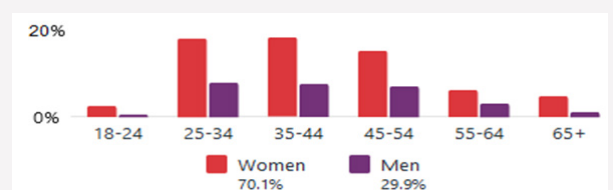
Instituutin Facebook-sivujen seuraajien määrä on 4 071 (20.1.2023), jossa on 115 seuraajan kasvu edellisvuoteen verrattuna. Vuoden aikana tavoitettujen henkilöiden määrä oli 21 927, mikä sen sijaan on vertailuvuotta 2022 26 % pienempi määrä. Sisältö onnistui kuitenkin sitouttamaan kävijöitä vuorovaikutukseen, joka kasvoi 32,7 % muun muassa tykkäyksien, jakojen ja kommentoinnin muodossa. Facebook-julkaisujen tavoittamien käyttäjien sukupuoli- ja ikäjakauma esitetään graafissa 2. Tilanne vuonna 2022 oli lähes identtinen, eli edelleen ikäryhmistä heikoiten saavutamme 18–24-vuotiaat. Suurin tavoitettu maa on Kreikka (47,1 %), toisena Suomi (29 %) ja huomattavasti näiden perässä kolmantena Italia (2,9 %). Paikkakuntaakohtaisesti olemme pääkaupunkivetoisia: suurimmat kohdepaikkakunnat ovat Ateena ja Helsinki, ja niitä seuraavat perässä Turku ja Thessaloniki huomattavasti pienempinä.

Gr. 2 Facebook-kanavan seuraajien kävijöiden ikä- ja sukupuolijakauma

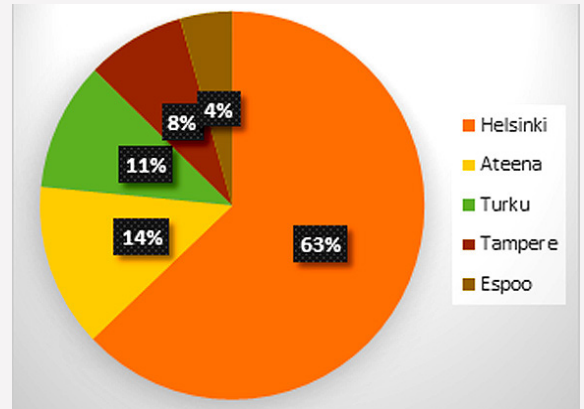
Tilanne vuonna 2022 oli lähes identtinen, eli edelleen ikäryhmistä heikoiten saavutamme 18–24-vuotiaat. Suurin tavoitettu maa on Kreikka (47,1 %), toisena Suomi (29 %) ja huomattavasti näiden perässä kolmantena Italia (2,9 %). Paikkakuntaakohtaisesti olemme pääkaupunkivetoisia: suurimmat kohdepaikkakunnat ovat Ateena ja Helsinki, ja niitä seuraavat perässä Turku ja Thessaloniki huomattavasti pienempinä.

Instituutin Instagram-tiedotusta (#finnishinstituteathens) päivittivät etenkin harjoittelijat noin kerran viikossa, minkä lisäksi instituutin johtaja on päivittänyt alustaa tarvittaessa. Ensisijainen kommunikointikieli alustalla on englanti. Instituutin Instagram-tilin (@finnishinstituteathens) seuraajien määrä kasvoi tasaisesti 150 henkilöllä vuonna 2023: seuraajia on nyt 862

Gr. 3 Instagram-tilin seuraajien kävijöiden ikä- ja sukupuolijakauma

(28.2.2024). Tavoittamiemme henkilöiden määrä oli 1408. Kävijöiden ikä- ja sukupuolijakauma selviää graafista 3. Instagramin tavoitettavuus kohdistui etenkin suomalaiseen (58,5 %) ja kreikkalaiseen (13,2 %) yleisöön; kolmanneksi suurin maa on Ruotsi, jonka osuus on vain 4,6 %. Kuten Facebookissa, myös Instagramissa seuraajat ovat ensisijaisesti pääkaupunkiseudulta (graafi 4).

Gr. 4. Instagram-käyttäjien sijoittuminen kaupungeittain (5 suurinta).

YouTube Vuonna 2021 perustetulla YouTube-kanavalla 'Finnish Institute at Athens – Ateenan-instituutti' on tällä hetkellä katsottavissa 17 editoitua tallennetta instituutin tapahtumista. Niillä on kaikkiaan 1995 katselukertaa ja noin 132 tunnin edestä kokonaiskatselua. Kanavan tilaajamäärä kasvoi 40 % vuoden aikana ja on nyt 48 tilaajaa. Vuoden 2023 aikana julkaistiin kahdeksan uutta, editoitua ja tekstitettyä taltiointia (Russian Philhellenism, Beyond Populism, Sundwall-luento, Contribution of Archaeomalacological Research to Aegean Archaeology, Letters from the Past, Vuosijuhla, Markers of Northernness in Greek Ethnography ja Protection of the Environment in Armed Conflicts). Näitä videoita on katsottu yhteensä 720 kertaa (20.2.2024), vuoden aikana katselukertoja yhteensä 921). Eniten videoiden pariin löydettiin YouTubeen hakuominaisuuden ja sosiaalisen median linkkien kautta, mutta myös instituutin verkkosivujen upotteita katsottiin. YouTubea voidaan pitää hyödyllisenä lisänä instituutin tavoitettavuuden kannalta. Sen merkittävyys on pysyvyydessä: tilaisuuksiimme voi alustan kautta palata. Tästä syystä tallenteiden laatuun, editointiin ja tekstitykseen on panostettu. Vuoden 2023 aikana Erasmus+ -harjoittelija Hanna Siponen suoritti harjoittelunsa aikana projektityönä taltiointien kuvaamisen ja editoi taltiointeja kolmen kuukauden ajalla, ja Edufi-harjoittelijat jatkoivat tehtävää muun työnsä ohessa.

Suhdeverkostot

Instituutin johtaja ja tutkijaopettaja pitivät aktiivisesti yhteyttä kreikkalaisiin yliopistoihin, arkeologisiin viranomaisiin, kustantamoihin, muiden ulkomaisten instituuttien edustajiin ja opiskelijoihin sekä kotimaisten yliopistojen toimialaan liittyviin laitoksiin ja oppiaineisiin. Esimerkkinä mainittakoon Petra Pakkasen tiivis yhteydenpito Kreikan arkeologisen hallinnon (eforiat) kanssa, ja Antti Lampisen yhteydet kansainväliseen tiedeyhteisöön ja suomalaiseen antiikintutkimuskenttään. Yhteistyötä tehtiin etenkin Ruotsin Ateenan-instituutin kanssa opetuksen ja myös toiminnan käytännön edellytysten sujuvan vaihdannan ja avustamisen kautta. Esimerkkinä yhteispohjoismaisesta yhteistyöstä Ateenassa voidaan mainita Pohjoismainen kirjasto, joka edustaa arkipäivässä näkyvää pohjoismaista yhteistoimintaa.

Yhteyttä pidettiin Kreikan suurlähetystöön Suomessa ja Suomen suurlähetystöön Kreikassa. Petra Pakkanen piti palavereita säännöllisesti suurlähettiläs Jari Gustafssonin kanssa ja osallistui edustustilaisuuksiin. Suurlähettilään residenssissä järjestettiin mm. tilaisuus Maria Martzoukoun eläköitymisen yhteydessä, ja paikalla oli seiseman instituutin aiempaa johtajaa. Heinäkuussa 2023 suurlähettilään residenssissä luovutettiin instituutin ehdottamat Suomen Leijonan Ritarikunnan 1. luokan kunniamerkit instituutin toimintaa vuosien varrella edistäneille Charalambos Kritzakselle, Leonidas Dimitriadis-Evgenidikselle ja Anna-Vasiliki Karapanagioutolle. Petra Pakkanen piti dekoroiduille kiitos- ja juhlapuheen.

Suomen Ateenan-instituutin ystävät ry on tärkeä yhteydenpitokanava Suomessa. Ystäväyhdistyksen jäsenmatkalla Kreikkaan 17.–21.11. matkalaisille

Kunniamerkkien luovutustilaisuus suurlähettilään residenssissä. Leonidas Dimitriadis-Evgenis (vas.), Charalambos Kritzas (3. vas.), Jari Gustafsson, Anna Karapanagioutou, Petra Pakkanen. Kuva Hanna Siponen

esiteltiin instituuttia ja sen toimintaa, minkä lisäksi Petra Pakkanen opasti heille yhdessä Vasiliki Katsantonin kanssa Eleusiin arkeologisen alueen. Instituutin henkilökunta esitelmöi ystäväyhdistykselle, ja johtaja sekä tutkijaopettaja kirjoittivat säännöllisesti yhdistyksen lehteen *Helikonin* raportoiden instituutin tapahtumista ja uutisista sekä niiden lisäksi myös viimeaikaisesta antiikintutkimuksesta.

Taidekentän toimijoihin ja yksittäisiin taiteilijoihin on luotu ja ylläpidetty suoria yhteyksiä mm. Koro-neos-talon taide- ja kirjailijaresidenssien kautta.

Tiedeinstituutit ja instituuttiverkosto

Suomessa osallistuttiin instituuttiverkoston toimintaan sekä Suomen Kulttuuri- ja tiedeinstituutit ry:n (SKTI) että Tiedeinstituuttifoorumin (TIF) puitteissa. Vuoden 2022 suurin osa tapaamisista tapahtui verkkoym-päristössä, mukaanlukien instituuttien johtajien kuukausittaiset kokoukset. Instituutin johtaja ja Säätiön asia-mies Tiina Purola osallistuivat verkoston kevätpäiville Oslossa 3.–4.5. SKTI:n ja TIF:n yhteinen tiedotus SKTI:n tiedottajan hoitamana on tuonut huomiota ja näkyvyyttä myös Ateenan instituutille.

Tukidelegaatio

Tukidelegaation syysmatka oli viiden päivän mittainen kierros Pohjois-Krei-kassa. Matkan ohjelmaan kuului Thessaloniki ja sen merkittävimmät historialliset kohteet, Vergina (antiikin Aigai) ja sen museot, Veria, Dion ja Litokhoro. Matkan oppaina ja järjestäjinä toimivat Petra Pakkanen ja Vasiliki Katsantoni. Instituutin johtaja esitteli Tukidelegaation syysryhmälle instituutin tieteellistä toimintaa tammikuussa ja kevätryhmälle joulukuussa. Tukidelegaatio lahjoitti avustuksia vuoden 2023 aikana erittäin avokätisesti arkeologista tutkimusta ja instituutin teknologiaa varten. Tukidelegaation panos instituutin toiminnan ylläpitämiselle on osoittautunut oleellisen tärkeäksi; sen turvin on voitu toteuttaa instituutin arkeologinen tutkimustyö ja pystytty hankkimaan toiminnalle välttämätöntä teknistä laitteistoa. Tukidelegaation syysryhmän jäsenten ikääntyessä keskusteltiin vuoden aikana Kreikkaan suuntautuvien matkojen vaihtoehtoisista tai rin-nakkaisista toimintatavoista delegaation ja instituutin välillä.

Tukidelegaation syysryhmä Aigain uudes-sa museossa. Kuva Vasiliki Katsantoni.

Vierailut Instituutissa

Vuoden 2023 aikana instituutissa käyneiden vierailijoiden määrä kasvoi selvästi edellisvuoteen ver-rattuna. Vieraskirjan mukaan heitä oli vuoden 2023 aikana 531 henkilöä. Suurin osa oli etukäteen sovittuja tapaamisia, jolloin vierailijat saivat joko Antti Lampisen, Petra Pakkanen tai harjoittelijan antaman opastuskier-roksen. Näistä esimerkkeinä mainittakoon Jyväskylän normaalikoulun lukion (26.4), Turun suomalaisen yhteis-koulun lukion (25.4.) ja Forssan yhteislyseon (11.5.) opiskelijaryhmien vierailut (Lampinen), Ulkoministeriön rakennusosaston ja instituutin peruskorjausta valmisteleavan projektiryhmän vierailut ja Suomen lähetystö- ja kulttuuri-instituuttien edustajien vierailut (Pakkanen) sekä Tampereen yliopiston normaalikoulun vierailu (5.5.) (Andrea Nyholm).

3. Talous

Säätiön ja instituutin taloudellinen tilanne vuoden 2023 aikana oli vakaa. Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämät valtionavustukset toimintaan, Pohjoismaisen kirjaston Suomen valtion osuuteen ja ulkoministeriön pe-riimiin vuokriin (toimitila ja asuntola) olivat merkittävin tulonlähde. OKM:n myöntämä yleisavustus vuodelle 2023 oli 480 000 €.

Tukidelegaation avustuksia oli vuonna 2023 käytössä 110 000 €. Tähän summaan sisältyy 7000 € kehittä-mishankkeen osuutta; kyseinen hanke myös päättyi vuonna 2023. Tukidelegaation lahjoituksista käytettiin arkeo-logisten kaivauksien kuluihin ja niihin liittyviin laitteisiin ja ohjelmistoihin 80 000 €. Tutkimuksen tuki -rahastoon, joka on merkitty säätiön tilinpäätökseen vain tiukoin ehdoin käytettävänä varoina, siirrettiin 30 000 €.

Vuonna 2023 instituutin toimintaa ovat avustaneet seuraavat henkilöt ja yritykset/säätiöt: Krister Ahlström, Arthur Aminoff, Martin Aminoff, Georg Borgström, Harryet Donner, Fredrik Fazer, Carola Grönhagen-Ris-ka, Robert Gylling, Hannele Helkama-Rågård, Karl-Johan Hertell (Bang&Bonsomer), Julia Hertell (Bang&Bonsomer), Magnus von Knorring, Robert Liljeström (Gognilex), Ann von Rettig ja Riddarhuset, von Frenckells fond.

Edelleen laskutettuja kuluja instituutille on muodostunut kiinteistöjen huolto- ja korjaustoimista. Viimek-si mainitut kuuluvat vuokrasopimusten mukaan ulkoministeriölle. Oman toiminnan muu tuotto koostuu Koro-neos-talon vuokratuotoista ja julkaisumyynnistä.

Suurimmat menot muodostuivat henkilöstö- ja kiinteistökuluista sekä tutkimuksesta. Säätiön varat ovat olleet sijoitettuina pankkitileille, osakkeisiin ja rahastoihin sijoitusstrategian mukaisesti. Tilikauden ylijää-

mä oli 16 838 €. Säätiön tilinpäätöksen mukainen taseen loppusumma oli 504 419,61€ (vuonna 2022 se oli 485 214,21 €). Tarkempi taloudellinen tilanne ilmenee tilikauden 2023 tuloslaskelmasta ja taseesta erittelyineen. Säätiön hallituksen vuosikokouksessa hyväksymässä asiakirjassa kerrotaan tuloihin ja menoihin liittyvät muut huomioitavat seikat (ks. Lisäselvitys Suomen Ateenan-instituutin säätiön sr. tilinpäätökseen 2023, säätiön myöntämät stipendit ja saatujen avustusten siirrot 2023).

4. Säätiön hallinto: hallitus ja toiminta

Säätiön hallituksen ovat vuonna 2023 muodostaneet seuraavat henkilöt aakkosjärjestyksessä: prof. Antti Arjava, prof. Ismo Dunderberg, FT Pirjo Hamari, FT Paula Havaste, dos. Jorma Kaimio, prof. Sixten Korkman, OTT Matti Kunnas, toimittaja Jari Niemelä, eMBA Arja Suominen, dos. Renja Suominen-Kokkonen, kansleri Thomas Wilhelmsson ja prof. Marja Vierros. Säätiön hallituksen puheenjohtajana toimi Renja Suominen-Kokkonen ja varapuheenjohtajana Antti Arjava. Hallitus kokoontui vuonna 2023 kolme kertaa. Säätiön hallituksen jäsenille ei maksettu kokouspalkkioita vuonna 2023.

Säätiön työvaliokuntaan ovat kuuluneet säätiön ohjesääntöjen mukaisesti puheenjohtaja, varapuheenjohtaja sekä kaksi muuta hallituksen jäsentä, jotka vuonna 2023 olivat Paula Havaste ja Jari Niemelä. Työvaliokunta kokoontui vuoden aikana kolme kertaa. Hallituksen ja työvaliokunnan sihteerinä on toiminut asiamies Tiina Purola. Instituutin johtaja Petra Pakkanen osallistui kahteen hallituksen ja kaikkiin työvaliokunnan kokouksiin (osin etäyhteydellä). Säätiön tilintarkastajaksi valittiin vuosikokouksessa KHT Markku Koskela (varalla KHT Risto Ekholm).

5. Lähipiiriselvitys

Hallituksen jäseniltä, säätiön asiamieheltä, instituutin johtajalta ja säätiön tilintarkastajalta on kysytty mahdolliset lähipiirikytkökset. Säätiön hallituksen tiedossa ei ole lähipiiriin liittyviä muita selvitystä edellyttäviä tapahtumia kuin mitä tässä kerrotaan.

Säätiön hallituksen jäsenille suoritettujen korvausten perusteet

Säätiön hallituksen puheenjohtaja Renja Suominen-Kokkonen vieraili instituutissa 5.9.–11.9. Hallituksen jäsenille tarjottiin illallinen ravintolassa joulukuussa 2023.

LIITE

Sarjan Papers and Monographs of the Finnish Institute at Athens vaihtosuhteet (61 kpl)

- University of Thessaloniki / Department of Archaeology
and History of Art
Archaeological Institute of the Dodecanese, Rodos
The Cyprus Museum Library / Department of Antiquities,
Nikosia
Etairea Kypriakon Spoudon, Nikosia
Ministry of Communications and Works / Department of
Antiquities, Nikosia
University of Crete, Rethimno
Parnassos Library Society, Ateena
The Irish Institute, Ateena
British Archaeological School at Athens
American School of Classical Studies at Athens
Australian Institute at Athens
Belgian Archaeological Institute
L'Ecole française d'Athènes
Deutsches Archäologisches Institut, Ateena
Österreichisches archäologisches Institut, Ateena
Canadian Archaeological Institute, Ateena
Benaki Museum, Ateena
Scuola Archeologica Italiana, Ateena
Netherlands Archaeological Institute, Ateena
Svenska institutet i Athen
Norske institut i Athen
Danske institut i Athen
National Hellenic Research Foundation / Centre for Greek
and Roman Antiquity (KERA), Ateena
Archaeological Society, Ateena
Academy of Athens / "Ioannis Sykoutris" Library, Ateena
National Archaeological Museum of Athens
National Library, Ateena
Istituto svedese, Rooma
Scuola normale superiore / Biblioteca, Pisa
Ecole française de Rome
Istituto Universitario Orientale / Dip. di studi del mondo
Classico, Napoli
Deutsches Archäologisches Institut, Rooma
The British School at Rome
Università di Bologna / Dipartimento di Archeologia (Bib
lioteca)
Institutum Romanum Finlandiae (Villa Lante)
Istituto di Norvegia, Rooma
Centre Jean Bérard / Bibliothèque Georges Vallet, Napoli
The Library of Congress / Washington D.C.
Yale University Library
Bibliothèque d'Antiquité d'Aix / Maison Méditerranéen des
Sciences de l'Homme
The Joint Libraries of the Hellenic and Roman Societies,
Lontoo
- The Ashmolean Library, Oxford
Univ.-Bibliothek der Humboldt Universität, Berliini
Landesamt für Bodendenkmalpflege, Mainz
Universität Hamburg / Archäologisches Institut
Archäologische Seminar, Marburg
Deutsches Archäologisches Institut, Berliini
Westfälische Wilhelms-Universität / Institut für Klassische
Archäologie und Frühchristliche Archäologie /
Archhäologisches Museum, Münster
Åbo Akademie Bibliotek
Donnerska Institutet, Åbo
Bibliografiska institutionen: Nummercentralen Kungliga
Biblioteket, Tukholma
Århus Statsbibliotek
Det kongelige Nordiske Oldskriftselskab, Kööpenhamina
Ny Carlsberg Glyptotek, Kööpenhamina
Museo de Zaragoza
Museo arqueológico de Barcelona
Museu d'Arqueologia de Catalunya, Barcelona
American Center of Oriental Research (ACOR), Amman
Library of the Hungarian Academy of Sciences, Budapest
Department of Classical Antiquities / Museum of Fine
Arts, Budapest
Académie des Sciences de Bulgarie, Sofia
The Joint Librar-
ies of the Hellenic and Roman Societies, Lontoo
The Ashmolean Library, Oxford
Univ.-Bibliothek der Humboldt Universität, Berliini
Landesamt für Bodendenkmalpflege, Mainz
Universität Hamburg / Archäologisches Institut
Archäologische Seminar, Marburg
Deutsches Archäologisches Institut, Berliini
Westfälische Wilhelms-Universität / Institut für Klassische
Archäologie und Frühchristliche Archäologie /
Archhäologisches Museum, Münster
Åbo Akademie Bibliotek
Donnerska Institutet, Åbo
Bibliografiska institutionen: Nummercentralen Kungliga
Biblioteket, Tukholma
Århus Statsbibliotek
Det kongelige Nordiske Oldskriftselskab, Kööpenhamina
Ny Carlsberg Glyptotek, Kööpenhamina
Museo de Zaragoza
Museo arqueológico de Barcelona
Museu d'Arqueologia de Catalunya, Barcelona
American Center of Oriental Research (ACOR), Amman
Library of the Hungarian Academy of Sciences, Budapest
Department of Classical Antiquities / Museum of Fine
Arts, Budapest
Académie des Sciences de Bulgarie, Sofia